

Előfizetési feltételek:

Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre . . . 3 " —
Negyedévre 1 " 50 "
Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
4 hasábos petisor 5 kr.
Nyilttérben . . . 20 kr.
Bélyegdíj egyes hirdetésnél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztési iroda:
Főter 5. sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:
Szerdán és Szombaton.

Kéziratok:
Viszsa nem adatnak.

Kiadóhivatal:
VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű perzek hirdetések és reclamatiók ide intézendők.

Az ország szavazott!

A vámügyi törvényjavaslatok felett a honatyák szavaztak.

Hála legyen a gondviselésnek, — és hála a honatyáknak bölcseségükért.

A javaslatok elfogadtattak és ez által meg van mentve az ország egy bizonytalan jövőtől épen e criticus időben, és a társadalom meg van mentve egy indokolatlan s káros hatású megrázkodtatástól.

Az oppositiónak mindig könnyű szerepe volt s jelenleg is felette könnyű gyenge szerepet játszott.

Ocsárolni, szidni, káromkodni és javasolni — bármi bolondot — nem volt soha nehéz szerep.

Teremteni, alkotni, küzdve csinálni a legjobbat — az a nehéz.

Mert ha ugyanazon elemek, melyek 67-ben — a kedvező időben, a legkedvezőbb pillanatban jobb szerződést nem tudtak megalkotni, mint a milyent megcsináltak; most a legcriticusabb időben ugyan mit várhatunk ugyan azon elemektől?

Ezért mondjuk bölcsnek az ország döntő határozatát.

Ezért tudjuk magasztalni Tiszát, hogy — ama sok lovagiatlan, szentes támodásokkal szemben a legszébb hazafiúi kötelességet teljesítette, megtartotta becsülettel állását s nem engedett tért egy anarchiának; annak, hogy a roppant tudomány (?) oppositioheliek összevesszenek az elnöki székért, s megrontsák a társadalmi rendet.

Most e rendre szükségünk van, — életünk, jövőnk függ tőle, ében virrasszunk annak létele felett.

Lehet és lesz idő a midőn kedvezőbb viszonyok állanak elő, midőn a javaslatok taláni hiányait helyre pótoljuk, — ez az idő azonban arra nem kedvező!

Aggódva várta a vidék a szavazást, a várva várt hír megérkezett — hogy az ország mentve van s a társadalmi rend biztosítva.

Hála legyen a gondviselésnek, és hála a honatyáknak — bölcseségükért. (—)

Szavazás után.

Már most az ellenzék folytatja a köztél táncot . . .

Hogyan is volt csak?

Igen! folytatja tovább a cigány kezeket és bukfenet hány, hogy a blamage épen olyan nagy ne legyen!

Hogy is beszéltek?

„A Tisza kormány bukása bizonyos.“ „Soha kormány oly bukást nem ezen vedett még, mint a Tiszáé!“ „Már haldoklik . . . már vonaglik, . . . már meghalt!“ — „Isten nyugtassa!“

És a haldokló nem pusztult el, ha-

nem olyant vágott az atyafiságos örökösökre, hogy mint leterültek.

Most meg így irnak: „Megörökítjük lapunkban azoknak neveit, a kik az országrontó javaslatokra szavaztak!“

Csupa kaczagás ez az utolsó rugdosódás!

„Megörökítik . . .“ holott lapjuk egy áldott napnál többet igénybe nem vesz, mert már másnap illetékes helyekre kerül . . . „Megörökítik“ — mintha épen Pantheonok volnának, vagy századokra kiható hatással bírna egy fél ivnyi férezelvény!“

Ezek az ország ítélő bírái, a kiknek bírálata csalhatatlan . . .

Ijesztgetnek, czéggérezni akarnak, mintha valaki sokat tartana a mocskos felől, mely markukat megtölti, vagy nem tartaná épen dicsőségnek azt, hogy általuk mocskoltatik.

Mindenféle gyermekes ijesztgetésekhez fordulnak a kormányparti férfakkal szemben. Nevüket „ritkított betűkkel írjuk ki“ — mondják s akként is cselekednek, hadd lássa, a világ kik ők?

Mintha épen ezek volnának hivatva a lelkiismeret és meggyőződés felett a Krisztusi ítéletet kimondani.

Csupa kaczagás ez a comedia!

Egy szerény nézet ajánlva a volt Aranyosszék közbirtokossági vagyon kezelésével megbízott választmányának.

III.

Magasabb irányu gazdasági tanintézetekről törvényhozó testületünk s a kormány már gondoskodtak s mint a tapasztalás mutatja ennek igen is bővében vagyunk, mert míg a magyar-Óvári, keszthelyi, kolozsmonostori, debreczeni, kassai intézetekből kikerült ifjak már alig találunk megfelelő alkalmazást s míg a nagyobb fizetést adható nagybirtokosok ezekben tetszésük szerint válogathatnak, addig a közép birtokos egy saját igényeinek megfelelő alsobb rangu, — de azért némi elméleti szak ismerettel bíró — tisztet vagy jóra való béresgazdát stb. lámpával keresve sem talál, mert ilyen alsobb rangu gazdasági iskoláink nincsenek megfelelő számmal. Van egy Debreczembe a felsőbb intézet mellett, továbbá Nagy-Szt.-Miklóson, Istvántelken, Medgyesen, Beszterczén, Földváron, Liptó-Ujváron s Nagy-Kikindán, összesen 8, holott minden megyében elkelne egy. E nyolcz iskola közül csak kettő állami, a többi magán vagy társulati; a tannelv pedig csak a három elsöben magyar, a két utóbbiban szláv, a három középsöben, melyek Erdélyben vannak, német. E szakoskolák tekintetében, úgy látszik állami segélyre nem nagyon számít-

hatnak s egyedül társadalmi uton létesíthetők s így is csak akkor, ha erre minden kedvező s kínáló alkalmat feltudunk használni. A Torda-Aranyosmegyei (mert kár volna a volt Aranyosszéknek e dolgot annyira separálni) közbirtokosságnak nem hamar lesz még egy hasonló alkalmára egy ily irányu szakoskola felállítására, azért hát ujjolag azt mondom „minden órának leszakaszdi viágját.“

Egy, már emlitem irányu gazdasági s kertészeti szakoskola létesítése nem is kerülne oly nagy összegbe, mint sokan talán gondolják. Van a bizottság rendelkezése alatt, mit ugyan csak nyilvános közleményekből tudok, 44 ezer frnyi érték, ebben van fekvőbirtok 100 c. hold, tőke pénz és koresma regale 32,200 frt.

Nem esmerem a fekvőség viszonyait, nem tudom minő talaj- és helyi viszonyok befolyásolják, de ha e tekintetben alkalmas volna, — a terület éppen megfelelő nagyságu (feltéve hogy egy tagban van) volna egy földmives iskola igényeihez s mindjárt ezen lehetne létesíteni az iskolát, vagy ha e czélra alkalmatlan volna, talán a „Torda-Aranyosi gazdasági egyesület“ köztelkén, vagy még tovább az egyesületnek részvéte s közremunkálása mellett, eladás vagy csere utján stb. egymás területen volna czélszerűbb. — A fekvőségen kívül szükséges volna távabbá építkezésre 4—5 ezer frt; üzleti álló s forgótőkére, az iskola czéljának megfelelő előleges felszerelésül holdanként 50 frt. — 5000 frt. E két összeg tenne egyszer s mindenkorra 10 ezer frtot. Az évenkénti folyó kiadás pedig volna:

- 1) Egy igazg. tanár évi fizetése 1500 f.
 - 2) Egy kertész „ „ 500 „
 - 3) Egy tanító „ „ 500 „
 - 4) Szolga személyzet „ 500 „
- összesen 3000 f.

Ez összegnek $\frac{1}{3}$ -át biztosíthatná a gazdasági egyesület, $\frac{1}{3}$ -ának fedezésére talán sikerülhetne kormánysegélyt kapni s így maradna a közvagyon által évenkénti folyó kiadásokra biztosítani való ezer frt. 10 ezer fr. tökével, ezt pedig a 100 holdas gazdaság évi jövedelméből lehetne fedezni s így 24 ezer forinttal még mindig segélyezhetné a volt Aranyosszék saját iskoláit, mert munkáltatási költségére nem sok vagy épen semmi sem kellene, mivel a kézi munkákat tanulók által lehetne sőt kellene végeztetni. Azonban ez iskola létesítése esetén igen remélhető hogy a gyökeres Tordamegyei birtokosság is járulna némi se-

gélyel s így a volt aranyosszéki birtokossági közvagyonra még kevesebb teher hárulna, mint menyit említék.

P. M.

Mindenféle

Hogyan csalta meg a muszka az Uristent? Egy muszka, a legközelebb lefolyt háboruban pajtasaitól elmaradt, kik a Dunán rögtönzött hajóhídon Bulgáriába átkeltek. A hajóhid ha nem csalodom a zimnicai az árnak martaléka lett, s a kozák kénytelen volt magát lovával a habokba vetni, hogy a partokra átszattson. Nem volt Zubovits féle uszó készüléke, és így telyesen lovára kellett magát bízni. S szegény pára vitte is — mig bírta. A tulsó parton bolgárok állottak egy csoportban közöttök egy popa. Talán hogy segítse nek a hullámokkal küzdöknek? Koránt sem, hanem lestek a prédára. A popa, az első személy, oda kiált a kozáknak: „Ki segítünk, ha a lovatad az Ur Isten dicsőségére, ecclesiánknak ajándékozod.“ „Jól van kiált vissza a kozák — mihelyt kiszabadulok a vizből, és az árát neked át adom.“

A bolgárok kiszabadították a kozákokot. A mint mennek a vásár felé, a mely helységökben épen folyt, a kozák a kerítésen megpillant egy kakast, hirtelen lekapja és köpenye alá rejti. A vásártérre érve a lovat, azonnal áruba boesátja a kozák. A ló szép volt, s kápos lett.

Rögtön kérdi egy kupcez: „Mit kérez e lóért?“

„25 krajczárt.“

„Mennyit?“

„25 krajczárt!“

„Itt a pénz. add a kötőféket!“

„Hohó! De csak egy feltétel mellett adom. Itt van egy kakasom is — s ezzel elő veszi — ennek ára 250 frt. a kettőt csak együtt adom el, még pedig a megmondott határozott áron.“

A vásár rövid gondolkodás után megtörtént, s a kozák a ló árát: 25 krajczárt át adta Isten dicsőségére a tátott száju popának, a kakas árát pedig 250 frtot meg tartotta magának.

Enyeden történt. Egy deák gyakran ellátogatott egy vendéglőbe, s jó fogasztó vendég volt — hitelre. A vendéglős abban a reményben, hogy a szentlélek végre csak meg fogja szállani az amantissimét, várt — várt, de hasztalan várt. Végre kifogyott a türelméből s megszollítja a deákokat:

„Kérem igen szépen, a conto napról napra nő, sziveskedjék már valamit fizetni, mert nem tudok tovább várni.“

„Enyje ebadta szemtelenje — riad fel a deák — hát mit arczátlankodik! Vigyázzon magára etc. etc.“

„Kérem kérem — vág közbe a vendéglős — elég! Ha es önnél részletfizetés, úgy iukább a többi adosságot elengedem.“

Lendvai Márton, midőn vidéki szin-társulatnál vendégzerepelt, a provincia- lis vándorművészek rendszeren toéna urnak szollították. Történt egy alkalommal, hogy midőn király személyesiteni

a hírnököt, ki hozzá levelet hoz, egy kezdő producálta.

— Ez hogy a levelet el ne vesztse, bedugta kabátja zsebébe, erre pedig hátul gomboló „docát” vett fel. Belép, s a király felséges magatartással szól:

„Mi jót hozasz? Mi ügy hozott elém?”

„Oh jó Uram! Im itt ez irás. . . . Ezzel keresi a levelet s zörnyűködve jut eszébe, hogy a hátul gomboló alatt van.

„Hát hol van az irás?” Rivallo reá a király.

„Itt van instálom teens ur a docám alatt” — hebegi a szerencsétlen, s a tragédiából tragicomédia lett.

Volt a kolozsvári unitarium kollégiában egy vén diák, a ki már a theológiát is rég elvégezte, s az iskolában, mint oconomus működött.

Unalmában sok csinyt követelt el.

Egy nap korá reggel kimegy a magyar kapu elé, hol a napszámok állottak. Megpillant egy csoport kapával felfegyverkezett férfit közibek lép s meg fogadja napszámra, törökbuzát kapálni. Kiviszi őket a törökbuza földekhez s ott egybe beállítja.

Kicsi idő múlva megintti őket hogy dolgozzanak szorgalmasan, mert ő megy haza, hogy a regelit hozzák ki — s ezzel elmegy. A napszámok pedig kapáltak, míg az idő igen hosszúra nyúlt s még látták, hogy ok bizon a reggelit — de még a gazdát is hasztalan várják.

A keleti ügyek.

A Bécsben, Budapestén és Berlinben a napokban tett miniszteri nyilatkozatok után a kongresszus létrejvetelét még pedig német földön, Baden-Badenben bizonyosnak mondhatjuk, amár, egy bécsi sürgöny szerint Oroszország válassza a módosított kongresszusi avaslatra tegnapig még nem érkezett meg. Rögtön megérkezte után a bécsi kabinet szétküldi a formászerű meghívót a nagyhatalmaknak.

Hogy nem konferencia lesz, mint Andassy gr. eredetileg indítványozta, hanem kongresszus, mint Oroszország kívánja, az nem épen kellemes benyomást tesz több oldalon, mert a kongresszus foruma elé vonhat esetleg bármely európai ügyet. Mint Párisból távirják, a francia kormány sietett is világosan ki jelenteni, hogy a kongresszuson a keleti kérdésen kívül egyébrek tárgyalására bele nem egyezik; e felfogásban osztottnak egyébiránt a többi hatalmak is. Csak ezzel az egy kérdéssel elkészüljenek.

* Oroszország hadkészületei monarchiánk ellen. Galacból írják a bécsi felhivatalos „Pol. Corr.”-nek a következő, figyelemre méltó sorokat az orosz újabb fegyverkezéséről.

A pótesapatok, melyek utóbbi napokban Oroszországból érkeztek, nem mennek át a Dunán, hanem a Szerethnél központosítatnak. Nem szenved kétséget, hogy Paskanitól fogva lefelé az egész Szereth-völgyben erős orosz csapatok mozognak, sőt Adjul, Okna, Fokszán, Purtseni Rimnik, s északra Plojesztől körüli előkészületek tételnek nagy haderő összpontosítására. A Bender-Galaci vasutnál, mely idáig csapatszállításra még nem is használtatott, 30 zászlóalj lett bejelentve, és Galacban s Brajlán már intézkedést tesznek e csapatok elszállásolására.

Az bizonyos, hogy a most érkező pótesapatoknak nem az a rendeltetésük hogy a Törökországban levő hadsereget erősítsék, nagyon megfogható tehát, hogy Romániában nagyon nyugtalanoknak ezen készülétek miatt.

Másfelől Bulgáriában a Duna felé központosítatnak az orosz csapatok.

Levelezés.

M-Vásárhely, 1878. február 20

Tisztelt szerkesztő ur! Egy nevezetes mozzanatról ohajtom értesíteni, a mely a magyar irodalomnak a székely földön, s ennek fővárosában első ünnepe volt, s így megérdemli hogy fel-említessék. E felémítás azt hiszem tisztelt olvasói keblében is hazafias örömet fog gerjesztetni, kik oly jó hazafiak. A „Kemény Zsigmond” társaság e hó 7-én rendes közgyűlését tartotta, Báro Apor Károly elnökölte alatt. Együlésen a M-Vásárhelyt lakó tagok teljes számmal megjelentek, sajnálom, hogy ezt az idegen helyt lakókról nem irhatom, kiknek lelki gyönyörűséget okozott volna bizonytal, meggyőződhetni arról, hogy társaságunk biztos alapon áll.

De áljon itt a nagyérdemű elnök: Bro Apor Károly megnyitó beszédének egy része, a mely egyszersmind a társaság életére is világot vet:

„Mióta mult évi június 3-án nagybecsű bizalmuk következtében a társulati elnökség megtisztelő állását elfogadtam, igen jól tudtam én azt, hogy szeretett hazánk nehéz anyagi viszonyai között egy oly társulat iránt mely szellemi tárgyakkal foglalkozik, és ezéül azt tűzte ki, hogy a székely nemzet keblében hanyatlásnak indult szellemi munkásságot felébressze, az érdekeltséget általánossá tenni, abban való részvétel széles körre kiterjeszteni, nem lesz könnyű feladat. De a kezdetnek bajossága, melylyel minden új társulatnak meg kell küzdenie nem rettentett vissza, mert a tapasztalat kimutatta előttem, hogy még oly társulatnak is, melyért az ország egész értelmessége lelkesült — mint például az erdélyi muzeumi társulat, — arra, hogy tevékenységét megkezdhesse és méltó helyet foglalhasson el a hazai társulatok között 4 évi elmunkálatra volt szüksége. A mi eddigi életünk sem volt egyéb mint elmunkálat, és ha helyesen fogtam fel feladatunkat még sokáig nem lehet egyéb mint előkészítése annak, hogy társulatunk egykor biztos alapou állhasson, és hasonló czélú társulataink között kitaró munkásság által helyét betölthesse . . . stb.”

A megnyitó beszéd után bemutatta elnök az újabb alapítók és pártolok névsorát. Alapítók eddigelé huszonhét van, a következők: báró Apor Károly 200 frt, Jenei Albert 100 frt, Kovács Ferencz 50, frt, Karácsony Márton 50 frt, Zarándi dr. Knöpfler Vi mos 100 frt, Fogarasy Mihály erdélyi rom. kath püspök 100 frt, Beldi Gergely 50 frt, Gr Bethlen István 150 frt, báró Kemény János 50 frt, Takács János 50 frt, gr. Kálnoky Dénes 50 frt, báró Józsika Kálmán 50 frt, gró Bánfi Béla 100 frt, dr. Solyom Fekete Eerencz 100 frt, Beregszászi Árpád 50 frt, Toth László 50 frt, báró Nopcsa Elek 50 frt, Haver Mihály 50 frt, gróf Bethlen Aurél 100 frt, báró Kemény István 50 frt báró Nopcsa Ferencz főudvarmester 50 frt, gr. Bánffy Miklós 100 frt, gr. Lázár Jenő 100 frt, báró Bálint József 50 frt, Pogány Károly 50 fr, Baruch Adolf 50 frt.

Ezután egy szép mozzanat következett, a mely id. Grof Teleki Sámuel hazafias lelkületét legszebb világitásban állítja elének. A nemes gróf egy a társasághoz intézett iratban kinyilvánítá, hogy 200 frtal annak alapító tagjai sorába lép, fentartván magának a jogot, hogy ez összeget, mihelyt a társaság életteljes működését látja — emelhesse. A Teleki könyvtárból bármely unikumnak, vagy tudományos könyvnek kiadását megengedi; kifejezi, hogy e mű kiadását 1000 frt erejéig elősegíti; a könyvtárt a társaság buvárlataira, tanulmányozásaira mindig nyitva tartja, végül pedig igéri, hogy a haza és kül-

földi azon jeles termékeket melyek a társaság munkálkodását elősegítik, örömmel megfizetja.

A jelen lévők lelkes éljennel fejezték ki hálájukat a nemes gróf iránt, mely hálát személyesen tolmácsolni az elnök felkérte.

Végül székfoglaló értékezesek jelentettek be, és a lélek emelő gyűlés befejeztetett.

Egészségügyi viszonyaink.

„Ép testben, ép lélek lakik.”

(Engel)

(folytatás.)

(S.) — Az 1876-iki XIV. törvényozikk 141 §. értelmében — minden községnek egészség rendőri közegekkel kellene birnia; mely községnek ama szabályrendeletben foglalt működése — igen jelen van meghatározva. — Tehát itt kezdődik az egészségügy kötelező nyilvánartása, mely hogy mennyire van gyakorlatban, mindenki tudja — és látja! Városunk az egészségügy terén egészben annyit mozdít, hogy a „városi orvos” titullussal — hivatalnokot tartott, kinek működése a prostituáltak megvizsgálása, a halotti czédulák kiállításá volt, és a ki a látleletek kiváltságos szerkesztője volt. — Emny az egész, a mi egészségügyi érdekeink előmozdítására történt, s ami — tisztelet és becsület jelenlegi derék városi orvosunknak — mai napik is történik!

E sorok írója szérensés volt Torda városnak rövid időig orvossa lehetni, ki hivatását úgy akarta betölteni, mint a hogy annak üdvöt hozó hatásköre lehet: — azonban a nemes buzgóság, az ügy iránti buzgalom — az akkori politikai viszonyok zavarában — háttérbe szorított, s a semmit tevő — szájhőskédés győzedelmeskedett felette! És miben nyilvánult e kimagyarázhatlan tény, — abban, hogy az egészségügy nem kezeltetett úgy mint bármely oly ügy, melynek vezetése egy tanácsosra van bízva, tehát hogy a városi orvosnak tanácsos rangja legyen! — Most nem tudjuk, mily hatásköre van orvosunknak, azonban azt naponta látjuk, hogy sem az orvos rendőri szabályrendeletnek gyakorlata nincs életbe léptetve, sem egyéb oly intézmény foganatosítása nem mutatkozik, mely a közegészség iránti érdeklődést tükrözne vissza. — A mi kereset eddig láttunk, az mind olyan volt, mely vagy a közigazgatás után — mint „meghagyás” — tétetett át a tanácsosoz, vagy mint a dolgok menetéből önként következik!

Igy állván a dolgok somoru állapota lássuk már most, mik volnának azon eszközök — és intézmények, melyek köz — és magán egészségügyi viszonyainkra — kedvező hatással lennének?

(Folyt. köv.)

Egy helyi vasut terve.

„A Deutche Zeitung” e hó 1-én megjelent számában következőket olvassuk, mi a mi körülményeinkre, vasutunk tekintetében figyelemre méltó.

Általánosán elismerik, hogy a mellék és helyi vasutvonalok hiánya iparunk fejlődésére, valamint a fővonalak jövedelmezőségére szerfelett bémítólag hat.

Örömmel üdvözölhetjük ezért egyikét a legmegbízhatóbb osztrákmagyar vasutépítő vállalatoknak, melynek czélja hogy tevékenységét mellék és helyi vaspályák létesítésének szentelje, s első kísérletével meglepő eredményt mutat fel.

Aradmegye és a Körösvölgy érdekelteivel egyesülten „Klein testvérek” az Arad-Borosjenői mellékvonal kiépítését felválták, és azt szerencsésen be-

is végezték. E vonal 62.8 kilométer tesz, vagyis megközelítőleg 8 mértföldet.

Az építkezést 1876 Május havában kezdették meg és 1877 Május 10-én a forgalomnak már át adták.

Az építési költségek, minden felépítményt beleértve 394,489 frt, vagyis mértföldenként 120,250 frtra rugtak.

És a kezelési kiadásokat a bevétel már az első évben fedezte, s még kevés haszon is maradt. Ezen szerencsés kísérlet után az említett czég elhatározta következő elvek alapján más mellék vasutakat is építeni.

Azupelva a „Klein” czég programjának az önségély. A törvény hatóság az érdekelt községek, iparosok, birtokosok összműködésével ki kell viinni, hogy a munkabér a szokásos mértékben, nem pedig a vasutaknál felcsigázott összegben fiztossék, főkép pedig nem szabad hogy az ilyen építkezés nyereszkedés tárgyát képezze.

Az önségély után való hozzájárulás történhetnék a szükséges terület átengedése, anyagszolgáltatás, vagy pénzbefektetés által — ezzel szemben természetesen az illető hozzájáruló egyén részvényeket kapna az illető vasuti vállalatból.

Nem említjük a földmunkákra vonatkozó részét e tervnek, mert azon vonalnál melynek érdekében szönyogre hozzuk, a földmunkánál semmi nehézség sem fordul elő, s így leküzdeni való sincs.

térve az épületekre: az állomás épület és hidacnak, lehető legegyszerűbb szerkezetűek legyenek, s oly anyagból építve a mely a kérdés alatti vidéken leggyakoribb — legolcsobb. A talpfák lehetnek feyőfából. A mechanicus felszerelések: váltók, fordító korongok legegyszerűbb összeállításúak. A pályatest bekerítése egészen elmaradhat, a mozdonyt vízzel a leg egyszerűbb módon kell megtölteni, minden drágább szerkezetű viznyomó készülék mellőzésével.

A vonal pedig, melyről szollani akarunk a Gyéres — Tordai, s ha né mi eltéréssel is e tervtől, lássuk hogyan lehetne e vonalat, az önségély elve alapján kiépíteni. Gyéres és Torda között egy mértföldnyi szélességű egészen egyenes lapály terül el. Az Arad és Boros Jenő közötti terület nem ily kedvező, mert míg nálunk hidra általában nincsen szükség, amott nagy költséggel ilyeket is kellett előállítani. Feltehető tehát, hogy ha az Arad-Borosjenői vonal mértföldje, a mi tény 120,250 frtba került, hogy a Gyéres — Tordai vonal nem kerülne többé 100000 frtnál.

Tordától Gyéresig összesen a vonal és a Tordai indóház számára mintegy 20 hold földet kellene kisajátítani. Csekély földmunkát, nem sok építést igényelne, s legtöbb kiadást a vasuti sinekre kellene fordítani.

Mivel tudnok mi e kiadásokat kényíteni?

Első helyen Torda városa azon földterületeket, mely a város határából a vasúthoz szükségeltetnék maga kellene hogy megváltsa: Továbbá a törvényhatóságtól Torda, Keresztes, Ar-Polyán, Bágyon, Kövend, Rákos, Várfalva, Sínfalva, Mészkö, Alsó és Felső Szentmihályfalva, a közelebbi havasi falvak és Torda északi, északnyugati részén fekvő falvaknak munka erejét, annak levonásával, a mi a megye utaira nélkülözhetlen szükséges — el kellene kérni, s ez bizonyosan elegendő lenne a földmunkát elvégzésére. Maradnaak a felépítkezések, melyeknek kiadása pénzen kellene hogy fedeztessék.

Erre nézve határozott számítást kellene tenni, minden nyereszkedés nélkül, s ha mind e kedvező feltételek a kormány elébe terjesztetnének azon kötelezettséggel, hogy a bejelentett árban ez építkezést megteesszük, nem lehet, hogy ez ajánlat viszhangra ne ta-

láljon egy törvény által biztosított pályára nézve. Természetesen a „Kleiu” czég tervében foglalt ama tétel, hogy az átengedett területért, vagy a teljesített munkáért részvények adassanak ez esetben elesüek, s mindez az érdekelt községek részéről saját javukra áldozatul hozatnék.

És itt még csak az a kérdés marad fenn: Ki tehetné ez ügyben a kezdeményezést?

A megye törvényhatósága.

H i r e k.

— **A pápaválasztás** február 21-én megtörtént; Pecci bíbornok lón megválasztva általános szótöbbséggel, ki **XIII. Leo** név alatt foglalja el székét.

— **A bagatell törvény**, vagy is a kisebb polgári peres ügyeket tárgyzó 1877-ik évi XXII. t. cz. hivatalos, hiteltel kiadványa, az eredeti budapesti nyomdai árban, ugyszintén a nagyméltóságú bel és igazságügyi miniszter urak által kibocsátott ügyviteli rendszabályok, valamint az ebben közölt minták szerinti nyomtatványok, és kezelési könyvek, s szerfelett olesó áron kaphatók Volz és Társa könyvkereskedésében Tordán.

— **Hajlékot a kisdedeknek!** Az óvodánknak nincs háza, s kénytelen sátorfáját felszedni mindanyiszor valahányszor szükséges, s költözködni. Roppant hátrányos a kisdednevelésre. A két hónapi téli szünidő után most megnyílnék martiusban s még nincs alkalmas lakása. — Házat kell e czélra szerezni. Egy pár ezer forint elégséges volna e czélra. Nincs alapítke — teremtsük elő. A városban 9000-en vagyunk s ha mindenik hoz egy követ, egy fillért e czélra egy év alatt a házat megszerezüek. Az egész megyében nincs óvoda; s tordai szolgál-na mintául az egész megyére nézve, — segítse a megye is fillérével e nemes célt, mert neki is előnyére lesz. Rendezhetünk egy kis sors játékot is, — a nyeremény tárgyakat kegyes adományokból kikerülhetnének, s haszna lehetne belőle az alapnak. — A takarékból van nevelési alapra letéve valami 400 frt. s boldog emlékü Nagy Ferencz által össze gyűjtve s nem lehet tudni kinél van a pénztári könyvecske; e czélra vehetőek e pénz is. Ily kitartó munka által lett megcsinálva az enyedi óvoda is, melynek ma oly szép alapja van s anynyira virágzó. Összedugott kézzel nem mégyünk semmire.

— **Azt beszélük**, hogy diphteritiszes betegeket hoznak be Tordára a vidékről gyógyítás végett s az orvosok él-nézik a hatósággal együtt. Nem tudjuk mennyiben igaz a hír, de ha alapja van, még is nagy felelősséggel tartozik, ugy a hatóság, mint az illető orvos e roppant könnyelműségért. Torda némileg meg menekedett e bajtól és e bajba hozni okvetetlenül nagy lelkiismeretlenség. Az első esetet, mely tudomásunkra jö-vend kiírjuk — intő példa és erélyes intézkedés végett.

— **A tordai kisdedóvoda** javára Puhl Ignátné 3 nsága ivén e következő kegyes adományok folytak be: Magyarai Pálné 4 frt. Csekme Béláné 3 frt. Damokos Antalné 5 frt. Miksa Elekne 5 frt. Özv. Veres Lajosné 3 frt. Debreczeni Szabó Istvánné 1 frt. Baranya Pálné 50 kr. Özv. Kováts Béláné 50 kr. Bláha Józsefné 1 frt. Szóts Gáborné 50 kr. Részvényt irtak alá 3 évre, Imets Dénesné és Puhl Ignátné Óvodánk iránti ezen mély érdeklődés és áldozatkészség — a legszebb elismerést nyer magában a tettben.

— **A tanító testület** jövő martus hó 8-án d. e. 10 órakor a helybeli ev.ref. leány nevelde helyiségében alakuló közgyűlést tart, melyre a megye összes tanítói és tanítónői meghivatnak. Tárgya

lesz. a helyben hagyott alapszabályok kihirdetése, a tisztviselők megválasztása és a körök megállapítása iranti intézkedés. Ugyan ott jövő hó 7-én este 6 órakor egy kis előértekezlet lesz, melyre az érdeklődők meghivatnak.

— **Elíltolt könyv.** Velyösi József kaposvári és Stefkovits Endre nagybecskereki lakosok a készpénzben fizetendő bélyeg és jogilletékek után fokozatosan emelkedő kamatók kiszámításához kulcsot készítettek. Miután azonban e munkák megvizsgálás után hiányosnak találtattak, azokat a pénzügy-miniszter a használatból kitiltja.

— **A tüzoltó** egylet tánczmullat-ságát ma tartja. A tánczkedvöllő fiatal-ság — mint haljuk, kivétel nélkül megjelenik a vigalman s az szerfelett élénknek ígérkezik.

— **A hernyók** irtozgató mennyiségben lepik el a gyümölcsfákat. A fák gyönyörűen teleltek, szép termés ígérkezik, s így kár volna ha az a hernyók martaléka lenne. Erélyes ietzkedést kérünk kiirtásukra.

— **A sorozó bizottság** hétfőn kezdi meg működését városunkban. Legelőbb u. m. 25 és 26-án a városi ifiak vizsgálatnak meg, s ugy sorrendben a járásbeliek.

— **Szapári gyilkosáról.** Jászberényből következőket írják a szerencsétlen gróf Szapári gyilkosára vonatkozólag: Tóth Ferencz huszárhadnagy most a megyei börtön egyik cellájában ül. Két ör ügyel a fogolyra ki nyugodt, jól alszik, de feltűnően keveset eszik. Néha felugrik, lázas gyorsasággal futkos börtönében ide s tova. Tudvalevőleg a gyilkosság 12-én követtetett el. 13-án már megindult a vizsgálat a bíróság tagjai — mint már említők — Wenczel őrnagy és Fehérvári főhadnagy, hadbírák Schweitzer őrnagy és egy hadnagy. Mintegy 20 tanut hallgattak ki eddig, főtanuként szerepelnek a gyilkos és a meggyilkoltak legényei. A tisztikar és a legénységből többen, a kiskéri kormáros, az apáti kovács és báro Wewer hadnagy a cs. k. 12-ik huszárezrednél már tettek vallomást. A gyilkos is már többször hosszantartó kihallgatáson volt, legutobb igen dult arcal jött el a bíróságtól. — Holnap-holnapután a vizsgálat már be lesz fejezve. — Midőn Wewer hadnagy elfogta a gyilkost ez már mámoros állapotban iddogált meglátva Wewert három emberével az ablakon át, kiűzen a kormárosnál által hogy jöjjenek be, megadja magát. Nevezetes az elfogatásnál, hogy midőn báró Wewer hadnagy a gyilkostól elvett töltényeket legényei közt kiosztotta ez nagy ámul-tan nézte, mi történik körülötte, s Wewert kérdezte: „Mit csinál a töltények-ke?” ez pedig hidegen felelte „Kiosztom a legénység közt”. Ekkor ujra megszólalt az orgyilkos „hát nem volt töltény-tek?” mire Wewer röviden azt felelte nem. „Hej! ha én ezt tudtam volna...!” sohajtá a gyilkos. Elfogatása után néhány lap tévesen közölte, hogy Tóth István erdélyi születésű hadnagy követ-te el a gyilkosságot. — Minthogy Jászberényen van egy Toth István erdélyi születésű honvédelvas hadnagy is, egy igen művelt derék tiszt, erre igen kellemetlenül hatott a keresztnev téves említése.

— **Az elfogatások Szerbiában** folyton tartanak s a lakosság ingerültsége mindinkább növekszik. Legközelebb gr. Bray német konzul beleegyezésével elfogtak egy német alattvalót is, kit az-zal gyanusítanak, hogy Karagyoryevics herczeggel öszeköttetésben állott. Milán fejedelem még mindig Nisben van s talán nem is egyhamar fog merni hazatér-ni, mert még az eddigi kormánypartban is nagy az elkeseredés amiatt, hogy a béketárgyalásoknál Szerbia részére csak némi határigazításról van szó.

KÖZGAZDASÁG.

A függetlenségi harc előtt. — Az 1848-9-ik év alatt és után.

(Pár vonds közgazdászati állapotunkból)

(Folytatás.)

E mozgalmas idők elején két párt vezette az országot: a Széchenyi békés reform-pártja és a Kossuthé, mely fegy-verrel igyekezett visszaszerezni az elve-szett alkotmányt és jogokat, fegyverrel kezében igyekezett előkéziteni a haladás és szabadság utját. Kossuth az eszmék, a szószék valódi hőse lebilincselő szonok-latával győzött s a nemzet tekintélyesebb része követte törekvésében. — Széche-nyi a nemzet sorsa és jövője felett két-ségbe esve a cselekvés teréről lelépett. Kezdetét vette az élet-halál harc, melyet a nemzet függetlensége és szabad-ságáért oly dicsően folytatott.

Tul-esik e rövid sorok terén a my-thosi hősök küzdelmének követése, e helyett lássuk azon intézkedéseket, melyet az 1848/9-iki országgyűlés közgaz-dászati állapotunkat tekintve létrehozott.

A szabadság, egyenlőség és testvé-riség szent érzete áthatott minden ke-blet, főnemesség, papság, polgár és pór-nép egyaránt vetélkedett szép tettekben s hozta áldozatát a haza oltárára. Da-czára a zavart és kétségbe ejtő helyzet-nek, daczára a nemzet magára hagyat-tóságának, a véres harcok és füstölgő romoknak: a 48-ki kormány figyelme és gondoskodása nem kerülte el hazánk közgazdászati érdekeit sem.

Az 1848-ki országgyűlésen hozott VII. tvczk. kimondja a közös teher vi-selést, mely szerint Magyarország és kap-csolt részei minden rangu és rendű la-kossai, minden küzterheket, külömbség nélkül egyenlően és aránylagosan vise-lik, ugyanazon törvényezikk 1-ső pontja megállapítja az ideiglenes adozási kul-csot. Ezen intézkedéssel a nemzet kép-viselő testülete egy súlyos terhet vett le az elnyomott köznépről. A ter-heket ezenül nemcsak a jobbágy, ha-nem a nemzet minden hű fia egyaránt tartozott hordozni. A IX-ik tvczk még tovább ment, a mennyiben kimondja, hogy „az urbéri és azt potló szerződéses alap-ján eddig gyakorlatban volt szolálatok (robot) dézma és pénzbeli fizetések e törvény kihirdetésétől fogva örökre meg-szünttetettek”, ugyanezen törvényezikk 1-ső §-sa kimondja „hogy a törvényho-zás a magán földesurak kármentesítését a nemzeti becsület védpaisza alá helye-zi.” — Az országgyűlés tagadhatatlan, hogy ezen intézkedéseivel a jobbágy-ság érdekében igen nagy áldozatot hozott, de ezzel tartozott is; mert a szabadság és emberi jogok minden embert egyaránt illetnek meg s maga az alkotó sem te-remtett külön urat és szolgát. E törvény-czikk következményeiben igen fontos. A nemzet az urbéri terhek megszünte-tését hazafias kötelességnek tekinté s ebből kifolyólag a kárpotláshoz minden honpolgárnak, magoknak a kárpotlást váró földesuraknak, kézművesnek és a már felszabadult jobbágyoknak egyaránt hozzá kellett járulnia. E törvényezikk igen terhelte a már felszabadult jobbá-gyot és földesurakat, ezeknek rovására részesültek a kedvezményekben a fel-szabadított jobbágyok. A földesur egy-szerre meg lett fosztva a munkás kezék igás erő, szerszámok és mindenféle esz-közöktől. Ha munkás kézre volt szük-sége terjedelmes, de már paragon ma-sadt — szántóföldjei megműveléséhez, azt még drága pénzen sem volt képes megszerezni; mert a szabadságára már büszke pór napszámba épen nem meut s ha reá is adta magát munkára az ad-digi munkabérnek 5—6 szorosát köve-telte. E törvényezikkkel a eselőd viszony a leglazábbá tétetett s azt még mai na-pig sem voltak képesek helyre állítani sem a törvényhozás sem azon egyletek és magánosok, kik erre nézve több ne-

mű intézkedéseket létesítettek és ajánl-tak. A földesur helyzetét nagyban nehe-zíté azon körülmény, hogy a megígért kárpotlást épen nem kapta meg; mert mint látni fogjuk erről véglegesen csak az 1853-ik évi urbéri patens intézkedett. Ezek szerint, a mi a mezeigazdászati terén oly kiválóan fontos szerepet vi-szen: a munka és töke hiányozván, föld-jét épen nem, vagy csak nagyon ro-szal művelhetette; mivel egyetlen termelési tényező: a természet állott rendel-kezésére. Az ujobb kivánalmak szerénti javítást, befektetést, — sem növényter-melése, sem állattenyésztésében töke hi-mány miatt épen nem tehetett. —

Piaczi árjegyzék.

a tordai vásárra 1878. február 16. hozottl tárgyakkal

1 hectoliter: t. buza 8 frt. 50 Tavasz tisztabuza frt. — Elegybuza 7 frt. — kr. rozs 6 frt. — Árpa 4 frt. 25 kr. Zab 2 f. 50 kr Törökbuza 6 frt. 25 kr. méter mázsa széna kötetlen 2 frt. 50 kr. Alomszalma 1 méter mázsa 36 kr. Tüzifa köbméter 3 frt. 20 kr. Marhabus 1 kilogramm 36 kr Disznóhus 1 kilor gramm 48 kr. Turó 1 kilogramm 56 kr.

Bécsi Tőzsde.

1878. 22/2.

Magyar arany-járadék	91.15
Magyar) kincstári utalvány 1 kibocsát. 118. —	
Magyar) kincstári utalvány 2 kibocsát. 110.40	
Magyar kel-vasut elsőbbség 2 kib. csát. 74. —	
Magyar állami kötvény 1876.	66.50
Magyar vasuti kölesön	98.75
Magyar föld ehermenesítési kötv.	77.75
Temesvári földtehermen. kötv.	77.75
Erdélyi földtehermen. kötv.	75.75
Horváth-Slavon földtehermen. kötv. 84. —	
Magyar szőlődézma váltáság kötv. 81.50	
Oszt. egységes államadosságg papban 63.25	
Oszt. egységes államadosságg ezüsban 67.25	
Oszt. aranyjáradék	75. —
1860. állam sorsjegye	111. —
Oszt. nemzeti bankrészevény	797. —
Oszt. hitelrészevény	237.25
Magyar hitelbank	219.40
Ezüst	107. —
Cs. k. arany	5.64
Napoleonkor	9.50/5
Német birod. mark	58.55
London	118.85

Szerkesztői üzenet.

K. . . . ra. Levelét nem tesszük közzé, mert az anecdotában nem volt név említve, tehát a kérdéses egyén voltaképpen költött egyén, ha azonban levelét közre adnók, még rá fognak hogy ön volt az.

Nyiltér- *)

Mattoni-féle

BUDAI KIRÁLY KESERŐVIZE

a Bel- és Külföld orvosi tekintélyei által makacs gyomorszorulás és minden abból eredő betegségek ellen, leg-kisebb rosz utóhatás nélkül még hosz-szabb használatnál is a legmelegebben ajánltatik.

MATTONI és WILLE cs. k. udvari szállító.

A 6 egyesült Budai Király — ke-serü- források tulajdonosa.

Deák forrás Hanyad M. forrás
Henrik forrás Hildegarde
Szechenyi „ István „

Használati utasítás és füzetke ingyen
BUDAPEST Dorrothya utca 6 sz.

RAKTÁR: minden nagyobb ásvány-viz kereskedésben

*) E rovat alatt közölt cikkekért csak a sajtóhatóság irányában vállal fe-lelősséget. a szerk.

Felelős szerkesztő és kiadótulajd. Vols B.

VOLCZ és TÁRSA

Könyv és Papirkereskedésében Tordán kaphatók:

Vonalzott és tiszta könyvek; Hivatalok, egyletek magányzók, ügyvédek kereskedők, jegyzők és mindennemű iparral foglalkozók részére, vászonba vagy papirba kötve dús választékban. Másoló könyvek Kereskedők, Irodák sat. részére:

Román Népdalok és Balladák Moldován Gergelytől 1 frt. 20 kr. helyet csak 1 frt. o. é.

Iskolai könyvek Alsó- és Felső Népiskolák, Községi valamint felekezeti Iskolák részére is dús választékban.
Vers személyvények Bálint Gyulától
Az Illem és Tisztesség arany szabályai

ára 25 kr.
ára 25 kr.

Önsegély, Orvosi tanácsadó több bonczani ábrával.
Dr. Ernst L.-től
Selbsthilfe, ärztlicher rathgeber mit mehreren anatomischen abbildungen von Dr. Ernst L.

ára 2 frt.
ára 2 frt.

Előfizethetni – illetőleg előjegyeztetni – lehet a következő művekre:

Kálmán a Szegedi Lelencz vagy Konstantinápoly rózsája című nagyhatású regényre TIHAMERTÓL, mely a folyamatban levő keleti háborut öleli fel és ebből meríti tárgyát, egyes füzet
mely összeg a füzetek átvételekor fizetendő.

ára 25 kr.

Az Ördög fia című regény füzeteire.
Ugyan ezek német nyelven is megrendelhetők.
Továbbá Szulejka vagy a Három Gyöngye című regény füzeteire. 25 kr.
Ugyan e művek megrendelői rendkívüli kedvezmény áron megrendelhetik azok

ára 25 kr.

OLAJNYOMATU JUTALOM KÉPEIT is VÁSZONRA SZÉLES ARANYKERETBEN,

megtekinthetők e képek valamint megrendelési feltételei is

AZ ÖRDÖG ASSZONY régebbi megrendelői, annak folytatását szintén fenn irt könyvkereskedés által legbiztosabban eszközölhetik.

Vidékre járó ügynökünk szintén elfogad minden nemű előfizetést és előjegyeztetést.

SZÉPSÉG! IFJUSÁG!

felülmulhatatlan

BÖRSZÉPÍTŐ-SZERNEK

lett a hölgyvilág által általánosan elismerve, a hivatalosan megvizsgált, kitünő, ártalmatlan, valódi

RAVISSANTE

Dr. LEJOSSE-től,

PÁRIS-ban

12-50

Ezen világhírű bőrtisztító-szer valamennyi szépségszer között leghitelesebb és leghatásosabbnak bizonyul szeplők, napégés, rezesség, sárga foltok, pör-szenések, kiütések, himlőhelyek, sömör stb. biztos eltávolítására.

A RAVISSANTE az arcszínnek feltűnően szép, halvány rózsaszínű, bársonyszerű fiatal üdéséget ad, a bőrt és kezeket gyöngéddé teszi, a lég behatásától megóvjá s gyöngéd bőrt szerez a legkésőbbi öregségig.

Budapesten kapható valódi minőségben **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utca 7 sz

Kolozsvártt **VALETINI ADOLF** ur gyógyszerertárában.

Tordán **TRAJÁNOVITS EDE** ur gyógyszerertárában

Nagy eredeti üvegtok ára 2 f. 50 kr. Kis eredeti üvegtok ára 1 f. 50 kr.

KÖZPONTI SZÉTKÜLDÉSI RAKTÁR:

SCHWARZ HENRIK

Budapest, Mária Valeria-utca 9 sz.

Figyelemreméltó idegbajok- és nehézkóiban szenvedőknek

Legujabban feltalált gyógymód

Számtalan hálaíratot

mutathat fel sikeres gyógyításról

Sylvius Boas

Specialista idegbajokban

Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig

BERLIN SW.

Friedrichstrasse 22.

Levélbeli megkeresésre is.

(15-83 102)

SYLVIUS BOAS urnak

az Auxilium orientis feltalálója

Specialista idegbajokban

Igen tisztelt uram!

Hosszu évek óta idegbantalmakban szenvedek s miután e betegség elviselhetlené vált segítséget kerestem a Tiflis odassa és Bécs leghiresebb orvosainál, kiknek rendelése azonban pillanatnyi enyhülésnél egyebet nem eredményezett.

Ekkor megismerkedtem egy emberrel, ki az előtt az enjémhez hasonló bajban szenvedett s ön által sikerrel, gyógyított. E férfi azt állította, hogy öncsodákat művel s valóban helyre állított egészsége a legjobb bizonyíték volt. Elhatároztam tehát önhez fordulni s hála az égnek ön meggyógyított s vissza adta nekem az életet. Örömemet nem bírom e felett kifejezni. Fogadja e 300 rubelt mint hálaám egy kis jelét. Legyen azonban meggyőződve hogy hazámba vissza térve első dolgom leendő elismerésemet még jobb kifejezhetni.

Abamelik Joen herceg.
Tiflisből a fekete tenger mellett

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít

Díjt csak sikeres gyógyítás után fogad el.